

nieuwsbrief

winter 2011 • nr. 22

Wat u kunt lezen in deze nieuwsbrief

In deze nieuwsbrief allereerst een terug- en vooruitblik van onze voorzitter. Daarnaast leest u een bijzonder pleidooi vanuit Oeganda voor kleinschaliger hulp. Ook is er weer een belangrijke stap gezet bij de Mukisa vrouwengroep in Oeganda: de spaar- en leencoöperatie die onder begeleiding van ORUDE, en met uw financiële bijdrage, is opgericht, is nu officieel erkend door het Ministerie van Handel. Dat moest natuurlijk gevierd worden (zie foto hiernaast)! Dit vonden wij tevens een mooi moment om iets langer stil te staan bij wat er nu in de loop van de jaren met de hulp van EAS is bereikt bij de Mukisa vrouwengroep.

Terug- en vooruitblik

Met al weer nieuwsbrief 22. Daarmee sluiten we het bewogen jaar 2011 af. Terwijl het met veruit de meeste van onze projecten in oostelijk Afrika naar wens verloopt, kunnen we er niet omheen dat het moeilijk is gebleken nieuwe initiatieven van de grond te krijgen. De verklaring laat zich raden: de aanhoudende economische malaise heeft velen in de greep. Zo zijn, terwijl ik dit schrijf, de Europese regeringsleiders aan tafel geschoven voor vergadering nummer zoveel, die moet leiden tot een verbeterd economisch en maatschappelijk klimaat.

De situatie maakt het logisch dat onze donaties onder druk staan. Waar dubbeltjes meermalen moeten worden omgekeerd, is het begrijpelijk dat EAS soms even uit beeld verdwijnt.

Maar laat somberheid niet troef zijn. Integendeel. Het blijft gelukkig mogelijk diverse lopende projecten goed op de rails te houden. Lees, of bekijk – nieuwsbrief 20 bevat ook filmpjes – de bulletins die dit jaar verschenen. Bovendien was er gelukkig toch sprake van vaste én nieuwe donaties; enkele ervan werden ook belicht in een nieuwsbrief. En waarom zou 2012 ook niet zulk positief nieuws gaan opleveren? Wat dat betreft is wat zich blijkens een artikel in deze nieuwsbrief momenteel afspeelt in Oeganda, wellicht een goed voorteken. De wens die onder Oegandezen leeft, hulpverlening vooral te richten op kleinschalige projecten, het is iets wat EAS sterk aanspreekt.

Al met al is er alle aanleiding iedereen te bedanken die ons dit jaar weer een goed hart toedroeg, en dat omzette in daden, in welke vorm dan ook. Het is voor ons als bestuur een stimulans 2012 opnieuw enthousiast aan de slag te gaan, en nieuwe initiatieven te ontwikkelen en die vervolgens handen en voeten te geven.

Nu december de voorkant van de kalender vormt, wensen wij iedereen sfeervolle kerstdagen toe, en een voorspoedig nieuwjaar.

Namens het bestuur East Africa Support,
Hans Bouwman (voorzitter)

Levendige debatten leiden tot pleidooi voor kleinschaliger hulp: Oegandezen tonen begrip voor verlaging ontwikkelingshulp

Oegandezen hebben er begrip voor dat Nederland zijn ontwikkelingshulp gaat verminderen. Het is een op z'n zachtst gezegd verrassende conclusie die freelance journaliste Marlies Pilon trekt in een recent artikel voor Oneworld.nl. Op deze website, uitgegeven onder auspiciën van de NCDO - Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling - haakt Pilon in op het nieuws dat Nederland minder hulp gaat geven aan het onderwijs in Oeganda. Het artikel verscheen ook op de website van Radio Netherlands Worldwide, kortweg: Wereldomroep.

Nadere lezing maakt duidelijk dat het getoonde begrip alles van doen heeft met een standpunt dat meer en meer opgeld doet: kleinschaliger ontwikkelingshulp, direct gericht op de leefwereld van de betrokkenen, is doorgaans effectiever dan steun aan grootschalige projecten, middels overmaking van geld aan overheden.

In dit geval hebben de kritische noten die gekraakt worden, betrekking op de steun die Nederland verleent aan het Oegandeze overheidsproject voor gratis basisonderwijs voor elk kind. Westerse donoren waren in de jaren negentig van de voorbije eeuw graag bereid het initiatief te steunen; Nederland stelt sinds 1997 jaarlijks zo'n 14 miljoen euro beschikbaar.

Als uitvloeisel van zowel bezuinigingen als koerswijzigingen die Den Haag doorvoert, zal ook de financiële steun aan Oeganda verminderen. Maar daar tonen veel Oegandezen wel degelijk begrip voor, verwijst Pilon naar geluiden die opklinken in Oegandeze media. Zo vond op Sanya FM, de populairste radiozender van Kampala, vorige maand een levendig debat plaats over hulpverlening en de Nederlandse bezuinigingen. Pilon merkt op dat verrassend veel luisteraars - de meesten goed opgeleid - vonden dat, zolang politieke leiders ontwikkelingshulp ontvangen, deze beter kan worden afschaft. De vorm van steun zou alleen maar corruptie in de hand werken. Een jonge luisteraar: "Een corrupte elite moet niet beloond worden met ontwikkelingsgeld. Dat geld zorgt er namelijk voor dat de overheid geen verantwoording aan haar burgers hoeft af te leggen."

Dergelijke reacties sluiten aan bij de uitkomsten van een gelijktijdig gehouden poll. Via sms'jes ventileerden luisteraars hun mening over de Nederlandse bezuinigingen. Van de 94 mensen die reageerden, toonde 82 procent begrip voor de Nederlandse opstelling.

En tot slot is daar de Daily Monitor, een van Oeganda's populairste kranten. Die liet half november op de voorpagina weten dat 'Donors slash government aid over corruption'. Aan het woord komt de Nederlandse ambassadeur in Oeganda, Jeroen Verheul, die signaleert dat de jarenlange steun aan het gratis onderwijssysteem slechts teleurstellende resultaten heeft opgeleverd. Veertig procent van de kinderen in de leeftijd van 6 tot 8 jaar is analfabeet, wijzen cijfers uit. Leraren krijgen zo weinig betaald, dat ze vaak verstek laten gaan.

Maar er is ook kritiek op Nederland. Pilon, zelf woonachtig in Kampala, laat daarover twee Oegandezen aan het woord: "Het is te gemakkelijk om de schuld bij de Oegandeze overheid alleen te leggen. Jullie hebben meegeholpen aan het in stand houden van de corruptie, dankzij jullie kon dit systeem floreren."

Nadat het artikel heeft benadrukt dat Oeganda voor Nederland een belangrijke ontwikkelingspartner blijft, maar dat de focus verschuift van educatie naar andere sectoren, trekt de schrijfster een interessante persoonlijke conclusie. Het valt haar op hoe open en ontspannen Oegandezen praten over hulpverlening. Pilon: "In 'het Westen' blijft het onderwerp zo beladen, zo gevangen in de geschiedenis van een ongelijke machtsverdeling. Maar de verrassing die ik in eerste instantie voelde, maakte al snel plaats voor een ander gevoel. Een combinatie van triestheid en schaamte (daar kwam die beladenheid weer om de hoek kijken). Immers, hoe treurig is het dat de ontvangers van ontwikkelingshulp nooit naar hun mening wordt gevraagd?" Waarna de slotconclusie luidt: "Als er uit dit droeve nieuws een les te leren is, is het dat het belangrijk is om een duidelijker beeld te geven van de manier waarop 'Afrikanen' reflecteren op ontwikkelingshulp. Zij weten, veel beter dan anderen, wat hun continent nodig heeft. En voor de duidelijkheid: de Oegandezen die ik sprak, zijn niet tegen ontwikkelingshulp. Ze zien liever andere vormen van hulp, die het corruptieprobleem omzeilen. Een belangrijk verschil!"

Voortgang met de Projecten

Feestelijke start spaar- en leencoöperatie Mukisa, Jinja, Oeganda:

Vanaf de oprichting van onze stichting is door ons de Mukisa-vrouwengroep in de omgeving van de Oegandese stad Jinja ondersteund. Inmiddels zijn er diverse projecten opgezet en uitgevoerd. Sommige waren succesvol maar er waren er ook die niet "van de grond" kwamen. Het maïsmeelfabriekje is daar een voorbeeld van. Maar er is van geleerd. De projecten van Mukisa verlopen sedertdien onder professionele begeleiding van onze lokale partner ORUDE. Wij informeerden u eerder over deze organisatie.

ORUDE heeft de groep diverse trainingen gegeven op het gebied van leiderschap en financieel management. Daardoor werden de Mukisa-leden meer toegerust om nieuwe projecten op te starten en uit te voeren. Een van die projecten is de SACCO, de Engelse afkorting van een spaar- en leensysteem. In eerdere nieuwsbrieven hebben wij u over dit systeem geïnformeerd. Een SACCO beoogt de vrouwen kleine leningen te verstrekken die dan gebruikt worden voor het opzetten van een eigen handeltje, bijvoorbeeld de verkoop van houtskool, van tweedehands kleding, sieraden, etc. Met de oprichting van een SACCO wordt beoogd het al langer bestaande kleinschalige spaar- en leensysteem van de Mukisavrouwen te professionaliseren en uit te breiden. De rente die over die leningen betaald wordt zorgt er voor dat het kapitaal van de SACCO groeit waardoor meer en grotere leningen verstrekt kunnen worden.

Op 24 november van dit jaar, heel kort geleden dus, is de MASACCO (Mukisa Agaliawamu Savings and Credit Cooperative) van start gegaan. Dat gebeurde tijdens een feestelijke bijeenkomst met dans en zang en het voordragen van gedichten, en natuurlijk een speech van de voorzitter van Mukisa (zie foto). De ceremonie werd bijgewoond door de burgemeester van de stad Jinja, hetgeen iets zegt over de status van MASACCO. Belangrijk is ook de erkenning door het Ministerie van Handel dat MASACCO officieel registreerde en van een certificaat voorzag. Daardoor kreeg het initiatief een legale status. Overigens is MASACCO niet alleen opgezet voor de leden van Mukisa maar ook voor andere geïnteresseerden in de

omgeving. Diverse nieuwe leden hebben zich inmiddels aangemeld. Daardoor groeit MASACCO snel. Bij de start werden al voor een bedrag van € 1065 leningen vertrekt, een voor de groep aanzienlijk bedrag. Een goede en hoopvolle start van een project met toekomst.

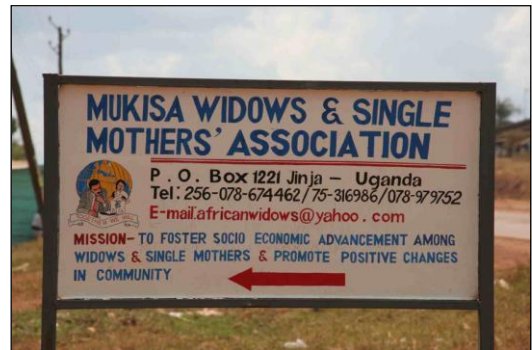
Structurele ontwikkelingen bij de vrouwengroep Mukisa (Oeganda)

In de nieuwsbrieven informeren wij u regelmatig over de stand van zaken bij individuele, lopende projecten. Maar wat is er nu in de loop van de jaren tot stand gebracht en veranderd bij één van de vrouwengroepen, Mukisa?

2001 – 87 alleenstaande vrouwen besluiten (onder initiatief van de sociaal bewogen journalist Jackson Mulawa) een informele groep op te richten; uit sociale overwegingen, maar ook om economische redenen: de kleine beetje geld, land en kennis/ervaring van de vrouwen zouden tezamen tot een betere levenspositie kunnen leiden. Zo leggen de vrouwen iedere week een klein bedrag bij elkaar in een gezamenlijk spaarsysteem.

2004 – Koviljka Pajcin komt via haar werk in Oeganda in aanraking met de vrouwengroep en besluit de stichting East Africa Support op te richten.

2005 – met een eerste donatie van EAS kan Mukisa officieel worden geregistreerd, wat – naast erkenning – betekent dat zij nu ook fondsen uit het buitenland mogen ontvangen.

2006 – een melkkoeienstal wordt gebouwd, en de verkochte melk levert de eerste – zij het beperkte – inkomsten voor de vrouwengroep. Op de fiets worden iedere dag de liters verkochte melk aan verschillende adressen afgeleverd. Met donaties van EAS, maar ook met eigen geld van Mukisa, wordt de koeienstal in de loop van de tijd verder uitgebreid. En van 2 naar 4 koeien, dat is toch een verdubbeling van capaciteit!

2006 – opstart van een HIV/AIDS fonds door EAS, waardoor de vrouwen en kinderen van Mukisa zich kunnen laten testen in een kliniek en waar zij voor behandeling en medicijnen terecht kunnen. Waren er voorheen maar 3 moedige vrouwen binnen de groep die er openlijk voor uit durfden te komen besmet te zijn, nu nam het aantal sterk toe. Er was nu immers hoop op behandeling en een betere kwaliteit van leven mét de ziekte.

2006 – dit was ook het jaar dat belangrijke voorbereidingen werden getroffen voor de start van een nieuw project: een maismeelverwerkingsfabriek. CORDAID, een grote Nederlandse ontwikkelingsorganisatie die had besloten het project mee te financieren, bezocht de Mukisa groep en gaf waardevolle adviezen voor de versterking van de groep en het bedrijfje.

2007 – het jaar van de veelbelovende start – en de snelle teloorgang – van het maismeelverwerkingsbedrijf van Mukisa. Een moeilijk moment voor de vrouwen en voor EAS. Wat ging er fout? Na de nodige reflectie waren er verschillende oorzaken aan te wijzen: een grote wijziging in het economisch klimaat (droogte, tekort aan elektriciteit); onvoldoende inschatting van de risico's (tegenwerking van concurrenten die geen vrouwen duldden in een mannenbedrijfssector); en onvoldoende capaciteit bij de vrouwen en de lokaal partner Jackson Mulawa om adequaat op de problemen te reageren.

2008 en 2009 – EAS besluit tot een nieuwe manier van samenwerking met Mukisa. Op advies van CORDAID wordt een samenwerkingsverband aangegaan met een nieuwe kleine maar professionele lokale partnerorganisatie: ORUDE. Dit jaar ligt de nadruk op de 'onderliggende factoren voor succes', op capaciteitsopbouw: zo zijn er trainingen en workshops om de spanningen die zijn ontstaan binnen de groep weg te nemen, wordt er gewerkt aan leiderschapscapaciteiten

en conflicthantering; en krijgen de vrouwen basistraining in bedrijfsvaardigheden (boekhouden, planning, product/markt/prijs onderzoek).

2009/2010 – Opnieuw slecht nieuws: de Mukisa koeienstal dreigt aan haar eigen succes ten onder te gaan, en is aanleiding tot conflicten binnen en buiten de groep. Jaloezie bij buurtbewoners leidt tot pogingen tot vergiftiging van de koeien, en familieleden van de Mukisavrouwen eisen een deel van de opbrengst op. Ook hier blijkt het moeilijk adequaat op de ontstane spanningen te reageren, en moeten de vrouwen en wij als EAS en donateurs toezien hoe een mooi project ten onder gaat. De opbrengst van verkoop van de koeien wordt onder de vrouwen verdeeld.

2010 – ORUDE adviseert om, in plaats van het oprichten van gezamenlijke bedrijvigheid, in te springen op de aanwezige capaciteiten en bestaande activiteiten van de vrouwen: bijna iedere vrouw heeft al wel een klein handelkje. Er wordt nu een start gemaakt om het oude informele spaar- en leensysteem van Mukisa nieuw leven in te blazen. ORUDE heeft uitgebreide ervaring op dit gebied, en treft met verschillende trainingen de eerste voorbereidingen voor het opzetten van een onderling 'microkredietstelsel'. Er wordt een onafhankelijk manager aangesteld die het systeem gaat beheren. EAS financiert de trainingen, en stort een startkapitaal in het systeem, maar ook Mukisa en ORUDE dragen financieel bij aan de totstandkoming.

2011 – De eerste leningen worden verstrekt en afgelost. ORUDE zorgt ervoor dat Mukisa de juiste begeleiding hierin krijgt, en laat ze ook ervaren wat de resultaten kunnen zijn door ze mee te nemen naar succesvolle gelijksoortige initiatieven in de omgeving. Mukisa wordt zo opgenomen als partner in een netwerk. Eind 2011 wordt het systeem van Mukisa ook erkend als de officiële spaar- en leencoöperatie *Mukisa Agaliawamu Savings and Credit Cooperative* (MASACCO). Het effect zal nu buiten de grenzen van Mukisa reiken, omdat ook niet-leden een lening kunnen aanvragen.

Tot slot

Het bovenstaande overzicht geeft u, denken wij, een mooi overzicht van de hoop, hobbels, hoogte- en dieptepunten van particuliere ontwikkelingssamenwerking. Belangrijker nog vinden wij dat u ziet dat van de tegenslagen ook heel veel geleerd wordt door alle betrokken partijen, waardoor uiteindelijk veel meer bereikt wordt dan we wellicht ooit hadden durven dromen! Wij wensen u, namens alle betrokken vrijwilligers bij de stichting en namens de vrouwen in Oeganda en Kenia heel veel mooie dromen voor het nieuwe jaar toe!

Bestuursleden: Hans Bouwman (voorzitter) • Jan Beukelaar (penningmeester) • Suzanne Verstegen (secretaris) • Maarten Verstegen (fondsenwerving & communicatie) • Koviljka Pajčin (algemeen bestuurslid/oprichter, interim projecten) **Kascommissie:** Ruurd Verdam • Thijs Spijkervet **Adviseurs:** Ana-mari Harzevoort (COS Haaglanden & West Holland) • Nadine Pakker (adviseur HIV/Aids) • Tjeerd van Hooff (consultant)

Comité van Aanbeveling: prof. Theo Schuyt (hoogleraar Filantropie en Vrijwilligerswerk, Vrije Universiteit Amsterdam) • drs. Ineke Eisenburger (oud-directeur Afrika Museum, Berg en Dal) • Hans Beerends (schrijver en oprichter Wereldwinkels) • mr. Ed d'Hondt (oud-burgemeester van Nijmegen) • drs. Loek Hermans (lid Eerste Kamer) • dhr. Ronald Migo (algemeen directeur Kamer van Koophandel Centraal Gelderland)

Redactie nieuwsbrief: Joost van Putten, Maarten Verstegen, Annette Noordzij, Koviljka Pajčin.